

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 6 (8)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 6-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

6

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Karabayev R.Z. Raqamli iqtisodiyot: nazariy asoslari va O‘zbekistonda rivojlanish yo‘nalishlari.....	8
Ubaydullayeva N.A. Zamonaviy iqtisodiy sharoitda kichik biznes korxonalarining rivojlanish strategiyalari: nazariy yondashuvlar.....	11
Xatamov A.A. Raqamli transformatsiya asosida ixtisoslashtirilgan savdo majmualarida moliyaviy resurslarni boshqarishni takomillashtirish.....	15
Yokubjonova X.Yo. Co-marketing strategiyasining ekoturizmni brendlashiga integratsiyasi: metodologik yondashuv va amaliy natijalar.....	19
Yusupova M.B., Jamoliddinova (Usmonova) S.S. Ustama xarajatlarni tasniflash va uning mahsulot tannarxini shakllantirishdagi ahamiyati.....	24
Abdug‘ofurova O.M., Yusupova M.B. Ishlab chiqarish korxonalarida tannarxni kalkulyatsiya qilish va uni takomillashtirish yo‘llari.....	27
Xojiboyev M.Sh. Xorijiy tajribalarni O‘zbekiston nodavlat oliy ta’lim muassasalari boshqaruv hisobi tizimiga moslashtirish: nazariy asoslar va amaliy istiqbollari.....	31
Исраилова Д.К. Глобализация в условиях демографического кризиса: социально-экономические риски.....	38
Qurbonova X.I. Bozor iqtisodiyotida davlatning makroiqtisodiy muvozanatni ta’minlash va inqirozga qarshi siyosati.....	43
Asqarov A.H. Oliy o‘quv yurti talabalarida moliyaviy savodxonlikni aniqlash me’zonlari (noiqtisodiy yo‘nalishi talabalarini misolida).....	47
Yunusova S.A., Turg‘unboyev A.A. Eko-mehmonxona tushunchasi, turlari va asosiy xususiyatlari.....	51
Barnayev Z.Sh. Xizmat ko‘rsatish sohasi korxonalari raqobatbardoshligining mazmun-mohiyati va xususiyatlari.....	55
Bobokulov A.A. Erkin iqtisodiy zonalar va kichik sanoat zonalarining hududiy iqtisodiy integratsiyaga ta’siri.....	59
Рахимжонов Б.Б., Рахимжонов Б.Б. Инновационные процессы как фактор развития промышленных предприятий.....	63
Matmusayev M.O. Raqamli iqtisodiyot sharoitida sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari.....	67
Raxmatjonova G.E. Ishlab chiqarish korxonalarining asosiy vositalari buxgalteriya hisobini xalqaro andozalar talablari bo‘yicha takomillashtirish.....	72
Kamoldinova N.A. Ayollar tadbirkorligi faoliyatida raqamli integratsiya darajasini baholash.....	76
Xaitova M.K. Raqamli platformalar orqali biznes modellarini yangilash va kompaniyalar strategik imkoniyatlarini kengaytirish.....	81
Yo‘ldashev M., Sotvoldiyev U. Davlat byudjetini taqchilligi va uni kamaytirish mexanizmlari.....	85
Maribjonov B.I., Arabboyev J.S. Tuman mahalliy byudjetidan moliyalashtiriladigan maktabgacha va maktab ta’limi tashkilotlarining 4-guruh xarajatlarining tahlili.....	88
Ro‘ziyev Sh.Sh. Hududiy iqtisodiy rivojlanishda mahalliy ishlab chiqarishni boshqarishning zamonaviy usullari.....	92
Nematov G‘.G‘., Sotvoldiyev U.K. O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tishning iqtisodiy asoslari va istiqbollari: deкупpling indeksi tahlili.....	95
Karimov D.M., Mustafayeva H. Xorij tajribasi asosida O‘zbekistonda pensiya tizimini takomillashtirish....	99
Ermatova S.I. Sanoat korxonalarida majburiyatlar tarkibi va moliyaviy barqarorlikning empirik tahlili (Andijon viloyati to‘qimachilik korxonalarini misolida).....	104
Ermatov M.S. Sun’iy intellekt va mehnat bozorida raqamli inqilob: tahdidmi yoki kelajak imkoniyatimi?....	107
Azizova H.A. Raqamli transformatsiya sharoitida sanoat korxonalarining investitsion-innovatsion faoliyatini takomillashtirish yo‘llari.....	111
Юсупов А.С., Джангабаева Г.П. Международный рынок акций: содержание, виды и особенности..	114
Xusanova Z.R. Andijon viloyatida ayollar tadbirkorligini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi va uning xususiyatlari.....	119
Abdulazizov A.A. Energetika tarmog‘i korxonalarida ishlab chiqarish resurslaridan samarali foydalanishning nazariy asoslari.....	122
Norov A.E., Fazliddinov Sh.Sh., Erkinov X.X. Liderlik va motivatsiya o‘rtasidagi munosabatga ta’sir etuvchi omillar.....	126
Атаханова Ш.С., Мирхамидова Д.Н. Цифровая трансформация как инструмент достижения ESG-целей в нефтегазовой сфере Республики Узбекистан.....	131
Toxirov J.R. Mijozlarga yo‘naltirilgan raqamli marketing asosida savdo xizmatlarini modernizatsiya qilish.	136

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 6-son 2026 yil

Sulaymonova F., Ro‘zimov B. Online ta’lim xizmatlari bozorining kengayishi natijasida an’anaviy ta’lim sektorida yuz berayotgan iqtisodiy o‘zgarishlar.....	140
Zayavitdinova N.M. Hududda xizmat ko‘rsatish korxonalari faoliyatini boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	143
Odilova M.A. Kimyo sanoatidagi korxonalar faoliyatida resurslardan samarali foydalanish.....	147
Axmedova D.N. Mintaqaviy raqamli tayyorlik indeksining hududiy iqtisodiy o‘lishga ta’siri.....	151
Sapayeva N.K. O‘zbekiston to‘qimachilik sanoatida yashil transformatsiya va B2B raqamli marketing asosida barqaror rivojlanish modeli.....	155
Allayarov S. Startup financing mechanisms: a comparative analysis of angel investment, venture capital, bank lending, and state grants.....	158
Махмудов О.Х. Moliya tizimining boshqa iqtisodiy tizimlar bilan aloqadorligi.....	162
Ibragimova M.M. “Yashil iqtisodiyot” va “Yashil tadbirkorlik” tushunchalarining iqtisodiy mazmuni va evolyusion transformatsiyasi.....	167
Olimjonov A. Korxona faoliyatining samaradorligini oshirishda moliyaviy barqarorlik va rentabellik ko‘rsatkichlari o‘zaro bog‘liqligini tahlil qilish.....	171
Rakhimboeva B.D. Analysis of the economic situation of the development of export activities of small businesses in Uzbekistan.....	174
Raxmatova F.Y. To‘qimachilik korxonalarida aylanma iqtisodiyot modelini joriy etishning iqtisodiy mexanizmlari.....	178
Ergasheva A.F. Milliy hunarmandchilik mahsulotlarini brendlash va bozorda pozitsiyalashning strategik yondashuvlari.....	181
Navruzova G.U. Theoretical models and institutional mechanisms, forms and structures of cooperation between education and manufacture.....	184
Djumayeva S.K. Yashil investitsiya muhitini shakllantirishda raqamli iqtisodiyotning makroiqtisodiy ta’siri (O‘zbekiston hududlari misolida).....	188
Pardayev TN., Muqimov A.R. Boymirzayev K.M. Jismoniy shaxslar tomonidan olib kiriladigan tovarlardan bojxona to‘lovlarini undirishni takomillashtirish.....	193
Ибодуллоева З.С. Экономические стимулы внедрения водосберегающих технологий в аграрном секторе Узбекистана.....	199
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini yaxshilashda innovatsion yondashuvlar va raqamli vositalar.....	203
Raxmatova S.S. Turizmni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlashning o‘ziga xos xususiyatlari.....	207
Umarova M.M. Foreign brand spillovers and export performance of smes in emerging economies: a panel data analysis.....	212
Karimova F.A. Ekoturizmni barqaror rivojlantirishning xorijiy tajribasi va ularni O‘zbekistonda qo‘llash imkoniyatlari.....	217
Raxmanov B.I. Investitsiya siyosatini amalga oshirish mexanizmini takomillashtirish.....	221
Ashurova G.N. Charm-poyabzal sanoati korxonalarida sifatni boshqarish tizimini takomillashtirish yo‘llari.....	225
Axmadjanov I.I. Shaharlar va shahar aglomeratsiyalari mintaqalar va mamlakatlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining drayveri.....	228
Эгамназарова Г.Ш. Рақамли тенгсизлик: давлатлар ва тармоқлар ўртасидаги технологик узилишларни камайтириш йўллари.....	232
Mamanazarov M.A. Iqtisodiy o‘lishni rag‘batlantirishda milliy iqtisodiyotni modernizatsiya qilishning xorij tajribasi.....	236
Химматов А.Х. Йўл корхоналарини хусусийлаштиришнинг афзалликлари ва оқибатлари.....	241
Kambaraliyeva I.S. Raqamli iqtisodiyot sharoitida mehnat bozorining transformatsiyasi va raqamli ko‘nikmalarning ahamiyati.....	244
Muxiddinov T.Sh. Jizzax viloyatida turizm infratuzilmasini rivojlantirish yo‘nalishlari.....	248
Sayxdodjayeva N.I. Ijtimoiy va ekologik audit: barqaror rivojlanishni ta’minlashda zamonaviy nazorat mexanizmi.....	253
Fayzullayev J.N. Milliy iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	257
Tursunova N.X. «Xayot sug‘urtasining iqtisodiy mohiyati va uning aholi moliyaviy xavfsizligini ta’minlashdagi roli».....	261
Abdishukurova G.M., Bozorboyev A.R. Sug‘urta kompaniyasi balansini “Risk tetraedri” modeli asosida baholash.....	266
Abdurasulova M.O. Zamonaviy iqtisodiyot nazariyasi asoschilari.....	270

Vaxidov A. Buxgalteriya hisobining tarkibiy tuzilishi - moliyaviy va boshqaruv hisobi.....	273
Turg‘unova T., Muftaydinov Q. Iqtisodiy zonlarda ekologik tadbirkorlikni investitsion va innovatsion qo‘llab-quvvatlashning xorijiy tajribalari.....	277
Kurbanov F.U. Raqamli iqtisodiyotning moliyaviy xizmatlar bozoriga ta’siri.....	283
Umarov T.S. Qurilish sanoati korxonalari iqtisodiy barqarorligini statistik baholashning nazariy-uslubiy asoslarini takomillashtirish.....	287
Rahimova N.A. Kichik biznes subyektlarida inson resurslarini boshqarish tizimidagi muammolari va ularni bartaraf etishda zamonaviy yondashuvlar.....	291
Yangiboyev U.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy menejment tizimini takomillashtirishning nazariy-uslubiy asoslari va amaliy yo‘nalishlari.....	295
Махкамова Н.С. Роль зеленых облигации в финансировании проектов устойчивого развития.....	299
To‘xtarova F.Y. Analysis of tourism insurance practices and their economic efficiency.....	304
Anvarov Sh.D. O‘zbekiston qimmatli qog‘ozlar bozorida investitsion muhitni rivojlantirishning institutsional va infratuzilmaviy omillari.....	308
Xalmirzayev O.A. Ko‘p obyektli savdolarida Vickrey-Clark-Groves mexanizmining samaradorligi tahlili....	313
Zaidov I.I. Qishloq xo‘jaligi mahsulotlari bozorida raqobat munosabatlarini boshqarish mexanizmlari.....	318
Rahimova N.A. Inson kapitalini boshqarishning tashkilot raqobatbardoshligiga ta’siri.....	321
Gulimboyev S.I., Rejapov X.X. O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida ta’lim kreditlarining iqtisodiy ahamiyati....	324
Bardiyev S.U. Mintaqada raqamli iqtisodiyotning iqtisodiy samaradorligini baholash: Xorazm viloyati misolida.....	328
Qulmatova S.S. Mahalla tizimida oziq-ovqat ta’minoti zanjirini IoT va sun’iy intellekt texnologiyalari asosida intellektual boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish.....	332
Aminov S.S. Mintaqada qurilish sohasidagi innovatsion rivojlanishga ta’sir etuvchi omillar.....	336
Дадабоева М.М. Кичик бизнеснинг иқтисодий тармоқлари бўйича ривожланиш тенденциялари.....	340
Numonjonova N.A. Kichik biznesni rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanish samaradorligini oshirish	344
Абдулазизов А.А. Гидроэнергетика саноати ва унда ресурс тежаш жараёнларининг хорижий тажрибалари.....	348
Muradov O.U. Sanoat korxonalarda iqtisodiy samaradorlikni oshirish bo‘yicha xorijiy tajribalar va ulardan foydalanish imkoniyatlari.....	352
Saidova M.J. Xorijiy mamlakatlarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish tajribasi va uni O‘zbekistonda qo‘llash yo‘nalishlari.....	356
Umirova G.Sh. Qurilish materiallari ishlab chiqarish korxonalarda rentabellik ko‘rsatkichlari asosida iqtisodiy samaradorlikni baholash metodikasini takomillashtirish.....	360
Narmanov U.A., Nazarov J.B., Tursunaxmadov X.Sh. Moliyaviy risklarning iqtisodiy ahamiyati va uni boshqarishning zarurligi: risk tushunchasi va uning turlari.....	365
Nosirov S.N. Barqaror moliyalashtirish global bozorlari: zamonaviy tendensiyalar va rivojlanish muammolari.....	369
Farmanov J.Z., Sanetullaev A.E. Modeling of economic basis and forecast indicators of innovation transformation processes in agricultural entrepreneurship.....	373
Mirzataev S.M. Integration of digital and smart technologies in increasing the ecological resilience of the agricultural system.....	376
Kidirniyazov A.Sh. Development of artificial intelligence-based service monitoring systems for construction quality control.....	379
Абдуллаева Ш.Э. Халқаро индекслар асосида ижтимоий ҳимоя тизимини молиялаштириш.....	382
Mirjalolova M.M. Sun’iy intellekt texnologiyalarining O‘zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik samaradorligini oshirishdagi o‘rni.....	389
Baytanov O‘.M. Sanoat korxonalarda mahsulot sifatini boshqarishning tarmoq xususiyatlari.....	394
Умаров А.Т. Особенности развития социальной сферы в Узбекистане.....	400

**RAQAMLI IQTISODIYOT: NAZARIY ASOSLARI VA O‘ZBEKISTONDA
RIVOJLANISH YO‘NALISHLARI**

**ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ
РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ**

**DIGITAL ECONOMY: THEORETICAL FOUNDATIONS AND DEVELOPMENT
DIRECTIONS IN UZBEKISTAN**

Karabayev Rustam Zafarovich
TATU, 1-kurs magistranti

Annotatsiya

Mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot bo‘yicha nazariy va empirik tadqiqotlar natijalari tizimli tahlil qilingan. Raqamli iqtisodiyotning afzalliklari, kamchiliklari, O‘zbekistonda uni joriy etish xususiyatlari va istiqbolli yo‘nalishlari tadqiq etilgan. Respublikamizda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning strategik yo‘nalishlari ilmiy asoslangan.

Kalit so‘zlar: raqamli iqtisodiyot, raqamli texnologiyalar, Raqamli O‘zbekiston-2030, iqtisodiy transformatsiya, strategik rivojlanish.

В данной статье системно проанализированы результаты теоретических и эмпирических исследований по цифровой экономике. Исследованы преимущества и недостатки цифровой экономики, особенности ее внедрения в Узбекистане и перспективные направления. Научно обоснованы стратегические направления развития цифровой экономики в республике.

Ключевые слова: цифровая экономика, цифровые технологии, Цифровой Узбекистан-2030, экономическая трансформация, стратегическое развитие.

This article systematically analyzes the results of theoretical and empirical studies on the digital economy. It examines the advantages and disadvantages of the digital economy, the specifics of its implementation in Uzbekistan, and promising areas for development. It provides a scientific basis for strategic directions for the development of the digital economy in the republic.

Keywords: digital economy, digital technologies, Digital Uzbekistan-2030, economic transformation, strategic development.

Raqamli iqtisodiyot zamonaviy dunyoda iqtisodiy o‘shishning asosiy drayveri sifatida tan olinmoqda. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida raqamli iqtisodiyotni asosiy “drayver” sohaga aylantirib, uning hajmini kamida 2,5 baravar oshirish maqsadi belgilangan. Bu jarayon iqtisodiyotning real sektorida va moliya-bank sohasida raqamlashtirish darajasini 2026 yil yakuniga qadar 70 foizgacha yetkazishni ko‘zlamoqda. [1]

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi internet, katta ma’lumotlar, sun’iy intellekt va blokcheyn kabi texnologiyalarga asoslanadi. O‘zbekistonda “Raqamli O‘zbekiston-2030” strategiyasi doirasida raqamli infratuzilma kengaytirilmoqda, bu esa iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Raqamli iqtisodiyot – bu raqamli texnologiyalar, internet va onlayn platformalar yordamida amalga oshiriladigan iqtisodiy faoliyatdir. Jahon Banki ta’rifiga ko‘ra, raqamli iqtisodiyot real vaqt rejimida ma’lumotlar almashinuviga asoslangan ijtimoiy-iqtisodiy aloqalar yig‘indisidir. [2]

S. Olimlarning turli qarashlariga ko‘ra, Kling R. va Lamb R. raqamli iqtisodiyotni internet va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining konvergentsiyasi, shuningdek, elektron tijoratni rivojlantirish deb hisoblaydilar. AQSh Savdo vazirligi hisobotida esa raqamli mahsulotlar va xizmatlarga – dasturiy ta’minot, onlayn ta’limni raqamli yetkazib berishga e’tibor qaratilgan. O‘zbek

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 6-son 2026 yil

olimlari Begalov B.A. va Abdullayev M.K. raqamli iqtisodiyotni raqamli huquqdan raqamli pulgacha bo‘lgan keng tushunchalar to‘plami sifatida ta’riflaydilar. Vikipediya ma’lumotlariga ko‘ra, raqamli iqtisodiyot ishlab chiqarish samaradorligini oshiruvchi texnologiyalar integratsiyasidir. Jahon Banki esa uni yangi biznes modellarini yaratuvchi platformalar deb baholaydi. Ushbu turli nuqtai nazarlar raqamli iqtisodiyotning keng ko‘lamli transformatsiyani anglatishini ko‘rsatadi. [3]

Mazkur tadqiqotda ilmiy adabiyotlar tahliliy metodlar qo‘llanildi. Xorijiy va mahalliy manbalar asosida SWOT-PESTLE tahlillari o‘tkazildi.

Raqamli iqtisodiyotning asosiy texnologiyalari quyidagilar: katta ma’lumotlar (Big Data), sun’iy intellekt (AI), blokcheyn, bulutli hisoblash va Buyuklar Interneti (IoT). Bu texnologiyalar biznes jarayonlarini avtomatlashtirish va mijozlarga xizmat ko‘rsatishni yaxshilaydi.

O‘zbekistonda dasturiy mahsulotlar industriyasi hajmi 5 baravar, eksporti esa 10 baravar oshirilishi rejalashtirilgan bo‘lib, 500 million AQSh dollariga yetkaziladi. Quyidagi sxema raqamli iqtisodiyotning asosiy komponentlarini ko‘rsatadi. Raqamli transformatsiya iqtisodiyotning real sektorlarida 70% gacha yetadi. UNDP hisobotiga ko‘ra, O‘zbekiston raqamli transformatsiyada muvaffaqiyatlarga erishgan bo‘lsa-da, infratuzilma muammolari saqlanib qolmoqda. [1]

O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyot “Raqamli O‘zbekiston-2030” strategiyasi asosida rivojlanmoqda. 2022-2026 yillarda raqamli iqtisodiyot hajmi 2,5 baravar oshiriladi, infratuzilma barcha aholi punktlarini qamrab oladi. [4]

1-jadval

Raqamli iqtisodiyot qo‘llanishi ustunliklari va zaif tomonlari [1]

№	Ustunliklar	Zaif tomonlar
1	Ishlab chiqarish samaradorligi oshishi Jarayonlarni avtomatlashtirish orqali xodimlar vaqtini tejash, xizmat sifatini yaxshilash	Raqamli infratuzilma yetishmasligi Chegaralar va qishloq hududlarida internet ulanishi sifati pastligi
2	Xarajatlar sezilarli qisqarishi Qog‘oz hujjatlardan voz kechish, ombor xarajatlari kamayishi	Kiberxavf-xatarlar kuchayishi Hujumlar, ma’lumotlar o‘g‘irlanishi xavfi ortishi
3	Jahon bozorlariga chiqish imkoniyati Elektron tijorat platformalari orqali eksport o‘shishi	Malaka va bilim yetishmasligi Xodimlarning yangi texnologiyalarni o‘rganishga tayyor emasligi
4	Innovatsiyalar rivoji tezlashishi Startaplar va yangi biznes modellar paydo bo‘lishi	Ijtimoiy tengsizlik kuchayishi Raqamli savodxonlik darajasining pastligi tufayli bo‘linish
5	Mijozlarga xizmat sifati yaxshilanishi 24/7 onlayn xizmatlar, shaxsiylashtirilgan takliflar	Ish o‘rinlari qisqarishi xavfi Avtomatlashtirish tufayli oddiy ishchilar ishidan bo‘shashi

Raqamli iqtisodiyot zamonaviy jamiyat taraqqiyotining eng muhim va strategik yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida iqtisodiy munosabatlar mazmunan o‘zgarib, ishlab chiqarish, taqsimlash, ayirboshlash va iste’mol jarayonlarida raqamli texnologiyalar yetakchi o‘ringa chiqmoqda. Raqamli iqtisodiyot deganda iqtisodiy faoliyatning barcha sohalarida ma’lumotlar, raqamli platformalar, internet tarmoqlari, sun’iy intellekt, katta hajmdagi ma’lumotlar (Big Data), bulutli texnologiyalar va avtomatlashtirilgan axborot tizimlariga tayangan holda amalga oshiriladigan iqtisodiy tizim tushuniladi. Ushbu model an’anaviy iqtisodiyotdan farqli ravishda tezkorlik, shaffoflik, moslashuvchanlik va innovatsionlik bilan ajralib turadi hamda tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish, resurslardan samarali foydalanish va yangi biznes modellarini yaratish imkonini beradi.

Nazariy jihatdan raqamli iqtisodiyot bilimlar iqtisodiyoti va innovatsion iqtisodiyotning mantiqiy davomi bo‘lib, unda asosiy ishlab chiqarish omili sifatida axborot va ma’lumotlar maydonga

chiqadi. Raqamli infratuzilma, raqamli platformalar, raqamli ko‘nikmalarga ega inson kapitali va raqamli davlat boshqaruvi ushbu iqtisodiy modelning asosiy tayanch elementlari hisoblanadi. Shu bois, bugungi kunda rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar raqamli transformatsiyani milliy rivojlanish strategiyalarining markaziga qo‘ymoqda. Raqamli iqtisodiyot nafaqat iqtisodiy o‘lishni tezlashtiradi, balki davlat boshqaruvi samaradorligini oshiradi, korrupsiya darajasini pasaytiradi va aholiga ko‘rsatiladigan xizmatlar sifatini yaxshilaydi. [5]

O‘zbekiston ham global raqamlashtirish jarayonlaridan chetda qolmagan holda, raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishni ustuvor yo‘nalish sifatida belgilab kelmoqda. So‘nggi yillarda “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi qabul qilinib, elektron hukumat tizimlari kengaytirildi, davlat xizmatlarining katta qismi onlayn shaklga o‘tkazildi, IT Parklar tashkil etildi va startap ekotizimi rivojlana boshladi. Bank-moliya sohasida fintech yechimlar, elektron to‘lov tizimlari va masofaviy bank xizmatlari joriy etilib, real sektor tarmoqlarida ham avtomatlashtirish va raqamlashtirish jarayonlari jadallashmoqda. [6] Shu bilan birga, hududlar kesimida raqamli infratuzilmaning notekis rivojlanganligi, malakali IT mutaxassislar yetishmasligi va kiberxavfsizlik masalalari raqamli iqtisodiyot rivojiga to‘sqinlik qilayotgan muhim omillar bo‘lib qolmoqda.

O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotning holatini baholashda SWOT tahlil muhim ahamiyatga ega. Kuchli tomonlar sifatida davlat tomonidan raqamli rivojlanishga kuchli siyosiy e‘tibor berilayotgani, aholining katta qismini yoshlar tashkil etishi va ularning raqamli texnologiyalarga tez moslashishi, IT Park va startaplarni qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining mavjudligi hamda elektron hukumat tizimlarining joriy etilishini ko‘rsatish mumkin. Shu bilan birga, zaif tomonlar qatoriga ayrim hududlarda internet sifati va tezligining pastligi, raqamli ko‘nikmalarga ega kadrlar yetishmasligi, axborot xavfsizligi madaniyatining sustligi va an‘anaviy sohalarida raqamlashtirish jarayonlarining sekinligi kiradi. Imkoniyatlar nuqtai nazaridan, O‘zbekiston uchun raqamli xizmatlar eksportini rivojlantirish, xalqaro IT bozorlariga chiqish, sun‘iy intellekt va Big Data asosida yangi tarmoqlarni shakllantirish hamda xususiy sektor va startaplar faolligini oshirish katta salohiyatga ega. Biroq, kiberxavfsizlik tahdidlari, raqamli tengsizlikning kuchayishi, texnologik qaramlik va global raqobatning keskinlashuvi kabi omillar raqamli iqtisodiyot rivoji uchun muhim tahdidlar hisoblanadi [5].

Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishga ta‘sir etuvchi tashqi omillarni baholashda PESTEL tahlil ham muhim o‘rin tutadi. Siyosiy omillar nuqtai nazaridan, davlat tomonidan raqamli rivojlanishga qaratilgan strategiyalar va normativ-huquqiy bazaning mavjudligi ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. Iqtisodiy jihatdan raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish samaradorligini oshirib, yangi ish o‘rinlari va daromad manbalarini yaratmoqda, biroq dastlabki investitsiya xarajatlarining yuqoriligi ayrim subyektlar uchun cheklov bo‘lib qolmoqda. Ijtimoiy omillar raqamli savodxonlik darajasining oshishi bilan bog‘liq bo‘lib, bu aholining turmush sifatini yaxshilashga xizmat qiladi, ammo raqamli tafovut ijtimoiy tengsizlikni kuchaytirishi mumkin. Texnologik omillar doirasida sun‘iy intellekt, bulutli texnologiyalar va mobil ilovalar tez joriy etilmoqda, biroq texnologik infratuzilmaning yetarli emasligi muammosi saqlanib qolmoqda. Ekologik jihatdan raqamlashtirish qog‘oz sarfini kamaytirib, resurslardan samarali foydalanishga yordam bersa-da, elektron chiqindilar muammosi dolzarb bo‘lib bormoqda. Huquqiy omillar esa ma‘lumotlarni himoyalash, kiberxavfsizlik va raqamli bitimlarni tartibga soluvchi qonunchilikni doimiy takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning ajralmas va strategik muhim yo‘nalishi hisoblanadi. U axborot va raqamli texnologiyalarni asosiy resurs sifatida qo‘llash orqali iqtisodiy jarayonlarning samaradorligini oshiradi, tranzaksiya xarajatlarini kamaytiradi hamda yangi innovatsion biznes modellarni shakllantirishga xizmat qiladi. O‘zbekiston sharoitida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi bu borada muhim institutsional asos vazifasini bajarmoqda. Umuman olganda, raqamli iqtisodiyotni izchil rivojlantirish O‘zbekistonning raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiy xavfsizligini mustahkamlash va barqaror iqtisodiy o‘lishni ta‘minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu jarayonda raqamli infratuzilmani rivojlantirish, kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish va axborot xavfsizligini ta‘minlash ustuvor vazifalar bo‘lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi “2022 – 2026 yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida” PF-60-son Farmoni. https://president.uz/oz/pages/view/strategy?menu_id=144
2. Wikipedia raqamli kutubxonasidan “Raqamli iqtisodiyot” tushunchasi. https://uz.wikipedia.org/wiki/Raqamli_iqtisodiyot
3. Begalov B.A., Abdullayev M.K. Raqamli iqtisodiyot. 45–62.
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.10.2020 yildagi ““Raqamli O‘zbekiston – 2030” Strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlar tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6079-sonli Farmoni.
5. O‘zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligining rasmiy veb-sayti. <https://digital.uz>
6. IT Park Uzbekistan rasmiy veb-sayti. <https://itpark-uz>
7. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence. — New York: McGraw-Hill, 1996.
8. OECD. Digital Economy Outlook. — Paris: OECD Publishing, 2020.
9. Castells M. The Rise of the Network Society. — Oxford: Blackwell Publishers, 2010.

UDK: 330.1

**ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITDA KICHIK BIZNES KORXONALARINING
RIVOJLANISH STRATEGIYALARI: NAZARIY YONDASHUVLAR**

**СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ МАЛОГО БИЗНЕСА В СОВРЕМЕННЫХ
ЭКОНОМИЧЕСКИХ УСЛОВИЯХ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ**

**DEVELOPMENT STRATEGIES OF SMALL BUSINESS ENTERPRISES IN MODERN
ECONOMIC CONDITIONS: THEORETICAL APPROACHES**

Ubaydullayeva Nozima Abbosbek qizi

Namangan davlat universiteti

Orcid: 0009-0000-1479-2780

Annotatsiya

Mazkur maqolada zamonaviy iqtisodiy sharoitda kichik biznes korxonalarining rivojlanish strategiyalariga oid nazariy yondashuvlar tahlil qilingan. Tadqiqotda raqobat strategiyalari, o‘sish strategiyalari va resurslarga asoslangan yondashuvlarning mazmuni hamda ularning kichik biznes faoliyatida qo‘llanish xususiyatlari yoritilgan. Natijalar ilmiy asoslangan strategiyalar kichik biznesda raqobatbardoshlikni oshirish, strategik boshqaruvni takomillashtirish va barqaror rivojlanishni ta’minlashda muhim ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: kichik biznes, rivojlanish strategiyasi, strategik boshqaruv, raqobat strategiyasi, fokus strategiyasi, differensiallashtirish, innovatsiya, resurslarga asoslangan yondashuv.

В статье анализируются теоретические подходы к стратегиям развития малых предприятий в современных экономических условиях. Рассмотрены конкурентные стратегии, стратегии роста и ресурсно-ориентированный подход, а также особенности их применения в деятельности малого бизнеса. Результаты исследования показывают, что научно обоснованные стратегии способствуют повышению конкурентоспособности, совершенствованию стратегического управления и устойчивому развитию малых предприятий.